

BUNSCHOTEN toen en nu

Bij Voestalpine Polynorm werken ruim honderd Polen. Zij zijn de nieuwe gastarbeiders die het ongeschoolde werk doen waar Nederlanders vaak niet voor zijn te porren. In de jaren zeventig gingen Turkse gastarbeiders hun voor in Bunschoten.

SJAAK VAN DE GROEP

Polynorm legde Turken in de watten

Polynorm kampte begin jaren zeventig met een tekort aan personeel. De producent van auto-onderdelen besloot daarom personeel te werven in Oost-Turkije. In 1972 kwamen de eerste gastarbeiders naar pension Het Witte Huis in Soest, onder wie Israil Yavuz (75).

Yavuz is voor dit verhaal speciaal naar zijn voormalige werkgever gekomen. Hij geniet zichtbaar, terwijl hij wandelt door een moderne fabriekshal van het metaalverwerkende bedrijf. Hij stopt voor een machine. Hier verrichtte hij vroeger zware handenarbeid. Zwoegend verplaatste hij motorkappen, spatborden en autodeuren. Een robot heeft het werk overgenomen. „Ik ben blij. Geen mens hoeft dat vermoeiende werk meer te doen.”

Hij loopt verder en ontmoet oud-collega's die hem enthousiast begroeten. „Jij altijd veel praten,” zegt een man van Marokkaanse afkomst lachend. „Hij maakte altijd grapjes”, zegt een Turkse man. Zijn koosnaam luidde: *deli oglan*, een gekke jongen. Yavuz wijst naar een machine. Hij heeft helder voor geest hoe een Turkse collega een arm verloor onder een pers.

Yavuz stopte in 1994 bij Polynorm. De Amersfoorter maakte gebruik van een speciale regeling voor 57+'ers.

Tot voorjaar 1972 woonde hij in Kars nabij de Russische grens. Hij was het jongste kind in een gezin van zeven en verrichtte zwaar werk op het land. Hij werkte in de wegebouw en sjouwde met kisten in Istanbul. Yavuz was direct enthousiast over het mogelijke werk in Nederland. „Europa was het paradijs.”

Hij meldde zich bij de personeelsfunctionaris van Polynorm, die naar het oosten van Turkije was gekomen. De kandidaten werden helemaal binnenstebuiten gekeerd, zegt dochter Gul, die naast haar vader loopt door Polynorm. „Ze zochten sterke, gezonde mannen, onderzochten hun bloed en maakten zelfs röntgenfoto's.”

ZWARTE VLEKKEN

En dat pakte voor sommigen slecht uit. Een kop koffie drinken of olijven eten voor de keuring was genoeg om te worden afgekeurd: 'zwarte vlekken in de maag'. Een poliep op de rug? Geen enkelje Nederland. Yavuz doorstond de test. Hij vloog voor het eerst in zijn leven en 'voelde zich als een kind dat op avontuur ging'.

Op Schiphol werd de grote groep Turken welkom geheten met Turkse

Israil Yavuz

'Menselijkheid van toen is tegenwoordig ver te zoeken'

Turkse kok,” aldus Yavuz. „Het was elk weekend feest met lekker eten, drinken en dansende vrouwen. En een ontmoetingsplek voor Turken die elders in de regio werkten.”

Paul en John van Kampen, de eigenaren van het pension, gingen speciaal voor hun gasten naar het Duitse Wiesbaden om Turkse video-

Israil Yavuz werkte ruim twintig jaar bij Polynorm. In 1994 ging hij met vervroegd pensioen.

Turkse gastarbeiders in de productiehal van Polynorm, halverwege de jaren zeventig.

FOTO'S POLYNORM

Israil Yavuz even terug in het bedrijf waar hij 22 jaar werkte. Rechts dochter Gul.

Mechanisatie begon in de jaren tachtig

In 2009 kwam Polynorm in zwaar weer na het uitbreken van de crisis. Het vroeg tijdelijk deeltijd-WW aan voor het personeel. Voestalpine Polynorm draait nu 24 uur non-stop. De twee grootste klanten zijn Mercedes en Volkswagen. De mechanisatie van het bedrijf begon in de jaren tachtig. Polynorm maakt gebruik van ongeveer 200 robotten. Bij Polynorm werken nu 800 mensen, onder wie ruim honderd Poolse uitzendkrachten. „Deze Polen spreken slecht Nederlands,” zegt Ali Serik (49), een Nederlandse Turk van de tweede generatie, die 24 jaar bij

Polynorm werkt. „Turkse medewerkers klagen hier soms over. Ik zeg dan: wees opener en sociaal. Onze ouders spraken ook geen Nederlands, toen ze hier net waren.”

De Turken en Marokkanen zijn geassimileerd in het bedrijf, zegt een woordvoerder. De verhouding Nederlandse arbeiders ten opzichte van medewerkers van buitenlandse afkomst wil Polynorm vanuit privacyoverwegingen niet prijsgeven. Hij zegt wel dat er veel nationaliteiten bij Polynorm werken, onder anderen Afghanen, Afrikanen en mensen uit het Midden-Oosten.

er een presidentiële behandeling en werden een beetje gepamperd. Het eten was gratis en zo ook de pendbussen naar het werk. Ze gingen elk jaar zes weken op vakantie naar Turkije. Het vliegticket werd betaald door Polynorm. Eén gastarbeider trof zijn vrouw hoogzwanger aan, terwijl hij haar een jaar niet had gezien. Hij is nooit meer op vakantie gegaan.

In 1978 kwamen de vrouw en kinderen van Yavuz naar Nederland. Hij kocht een huis in het Soesterkwartier. Yavuz heeft het goed naar zijn zin gehad bij Polynorm, 'een so-

ciaal bedrijf' waar alles prima was geregeld. Als een Turkse collega wilde bidden, werd een aparte ruimte geregeld. Polynorm zegde wel het huurcontract met Het Witte Huis op, in 1981, in een economisch slechte tijd, en bespaarde zo een halfmiljoen gulden. De gastarbeiders moesten zelf een woning zoeken.

FAMILIE

Yavuz miste in de beginperiode zijn familie, maar ook simpel een dagje stappen. Ze wisten vaak de weg niet in de vreemde buitenwereld. Een collega kwam daar op een harde manier achter. Hij stapte na zijn werk in de verkeerde bus en kwam uit op station Amersfoort. Hij had geen idee waar hij heen moest en wandelde de hele nacht door Amersfoort op zoek naar het pension. Tegen de ochtend gaf hij het op en ging op zijn hurken zitten huilen. Stomtoevallig passeerde een Turkse man, die hem naar Soest bracht. De bus stond alweer klaar en zonder nachtrust moest hij aan het werk. Hij heeft de bus nooit meer gemist. „Het was een beetje een naïeve man,” grinnikt Yavuz. „Hij wist de naam van het pension niet eens.”

Turkse gastarbeiders van Polynorm werden ondergebracht in pension Het Witte Huis in Soest.